

ЗМІНИ СПОЖИВЧИХ ЦІН

Головне

У травні 2023 року споживча інфляція очікувано незначно прискорилася до 0,5% за місяць (з 0,2% місяцем раніше), що не змінило тенденцію до зниження річних темпів, які й далі сповільнювалися – до 15,3% (з 17,9% відповідно). Зростання споживчих цін з початку 2023 року становило 3,8%.

З огляду на війну ціни передусім зумовлювалися стриманим попитом переважно з мотиваційних причин. Варто зважати також і на наявні стратегічні запаси продуктів харчування за основними, життєво важливими групами товарів, що нівелюють поточні прояви зниження пропозиції. Важливим чинником була постійна зовнішня допомога, що дала змогу утримувати обмінний курс гривні в руслі помірної ревальвації, а відтак і уникнути ризиків дестабілізації внутрішніх цін з цього напрямку.

Загалом варто очікувати, що динаміка споживчих цін у прогностичній перспективі, навіть враховуючи новий терористичний акт – руйнування Каховської ГЕС, не зазнаватиме значних змін, як зважаючи на здатність Уряду та бізнесу до подолання негативних наслідків та забезпечення нормальних умов функціонування, так і завдяки підтримці з боку міжнародних партнерів та донорів.

Ключові показники	Зміни за рік, %		Зміни за місяць, %	
	Травень 2022	Травень 2023	Травень 2022	Травень 2023
Зміни споживчих цін	18,0	15,3	2,7	0,5
Базова інфляція	13,8	15,6	1,4	0,3
Небазова інфляція	23,8	15,2	4,4	0,7

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

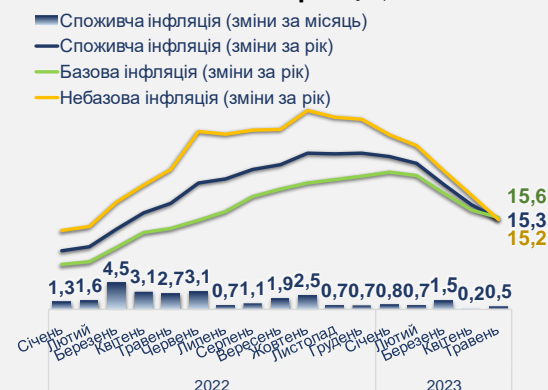
У травні 2023 року споживча інфляція очікувано незначно прискорилася до 0,5% за місяць (з 0,2% місяцем раніше), що не змінило тенденцію до зниження річних темпів, які й далі сповільнювалися – до 15,3% (з 17,9% місяцем раніше). Крім того, темп зростання споживчих цін з початку 2023 року на рівні 3,8% був більше схожий на динаміку споживчої інфляції впродовж значної кількості років довоєнного часу.

Така споживча інфляція є свідченням передусім того, що, незважаючи на тимчасову втрату окупованої території, суттєві руйнування внаслідок війни основних фондів та постійну перманентну загрозу ракетного терору, економіка України працює як цілісний механізм. Помірна динаміка зростання споживчих цін є співставною із рівнем інфляції в деяких європейських країнах, чиї економіки не зазнають жодних шоків війни (за даними Євростату в травні ц.р. споживча інфляція в Угорщині становила 21,9%, Чехії – 12,5%, Польщі – також 12,5% у річному обчисленні).

Інфляційні чинники:

✓ **сезонність** у передлітній місяць – подорожчання плодоовочевої продукції з огляду на появу на ринку окремих культур нового врожаю з одночасним виснаженням запасів торішнього врожаю, що не компенсувалося нарощуванням

Рис. 1 Споживча інфляція, базова та небазова інфляція, %

Джерело: Держстат, розрахунки Мінекономіки

Рис. 2 Зміни (гармонізованих) споживчих цін деяких країн та України в травні 2023 року, % у річному обчисленні

Джерело: Eurostat, U.S. Bureau of Labor Statistics, Держстат

Рис. 3 Зміни споживчих цін за розділами товарів та послуг, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

обсягів імпорту (фрукти подорожчали на 8,7%, внесок до загальної споживчої інфляції – 0,2 в.п., овочі – на 5,6%, внесок – 0,2 в.п. відповідно);

Довідково. За даними Держмитслужби впродовж травня 2023 року фізичні обсяги імпорту за підгрупою 809 «Абрикоси, вишні, черешні, персики, сливи» зросли до 2,5 тис. тонн (з 0,03 тис. тонн у попередньому місяці), за підгрупою 808 «Яблука, груші та айва» – до 2,4 тис. тонн (з 1,1 тис. тонн відповідно). Аналогічна ситуація спостерігалася і на ринку овочів, зокрема фізичні обсяги імпорту за підгрупою 706 «Морква, ріпа, столові буряки, редька, селера» збільшилися в 1,9 раза, за підгрупою 703 «Цибуля» – на 43,1%, за підгрупою 704 «Капуста» – на 26,4%.

- ✓ **висока витратність**, а також погіршення оцінок бізнесу щодо стану безпеки праці, скорочення доступних обсягів потужності у вітчизняній енергосистемі (планова масштабна ремонтна кампанія об'єктів генерації та мереж) дещо стримували розширення пропозиції;

Довідково. Упродовж травня спостерігалася зростання цін на значну кількість послуг, хоча, з огляду на поступове зменшення тиску з боку витрат, їхня частка поступово скорочується, а частка послуг, на які ціни не змінилися, – зростає. Водночас частка послуг, на які ціни прискорили своє зростання, залишається ваговою, зокрема більшими темпами підвищувалася вартість послуг з утримання та ремонту житла (послуг електриків, сантехніків), ремонту побутової техніки, проведення технічного обслуговування автомобіля, послуг перукарень, а також вартість курсів іноземних мов, послуг нотаріусів, ветеринарів тощо.

За даними щомісячного опитування «Ніщо не обмежує оптимізм», здійсненого ГО «Інститут економічних досліджень та політичних консультацій», у травні порівняно з квітнем у списку перешкод позиція «Небезпечно працювати» піднялася із 7-го на 4-е місце. У підсумку перешкоди «Перебої з електро-, водо- або тепlopостачанням» та «Небезпечно працювати» розділили 4-е місце в рейтингу.

- ✓ **певні коливання кон'юнктури виробництва** в деяких сегментах ринку спричинили, зокрема, підвищення цін на ринках м'яса та сирів. Так, у травні ціни на свинину, хоча після великодніх свят і дещо уповільнили темпи зростання, але й далі зростали – на 3,5% (на 8,5% у попередньому місяці), на яловичину – на 1,7% (на 2,2% відповідно), а ціни на сир і м'який сир (творог) взагалі відновили зростання – на 0,6% (здешевлення на 0,1%);

Довідково. За даними Держстату в II кв. 2023 року баланс очікувань зміни обсягу виробництва продукції тваринництва становив «плюс» 2 в.п. («мінус» 10 в.п. у II кв. 2022 року).

За даними Держмитслужби впродовж травня 2023 року фізичні обсяги імпорту за підгрупою 203 «Свинина» зросли на 42,8% до 604 тонн, але попри нарощування імпорту, такі обсяги були в 10,3 раза менші, ніж у травні торік, і загалом не мали суттєвого впливу на ціноутворення.

- ✓ **незбалансованість ринку праці** під час війни (регіональні та кваліфікаційні диспропорції) загострює структурні зрушення на території України та «підживлює» інфляційні процеси.

Антиінфляційні чинники:

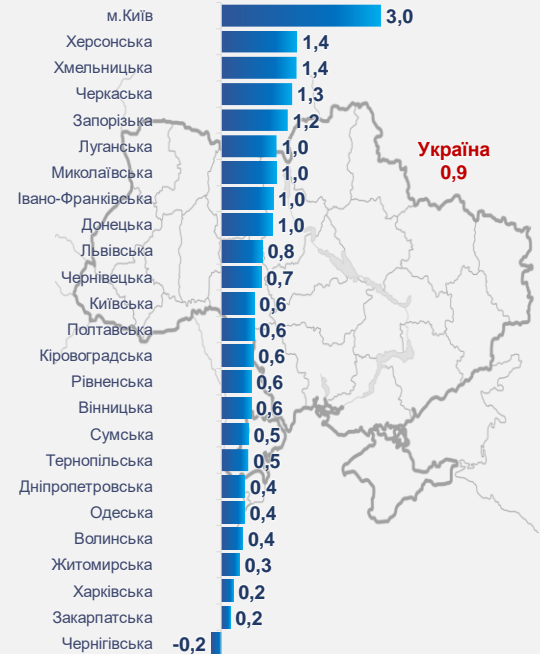
- ✓ **відносна сталість мотивації в умовах війни, що визначає стриманий попит домогосподарств** та помітне звуження пріоритетів у споживанні;

Рис. 4 Топ-5 найважливіших перешкод для ведення бізнесу

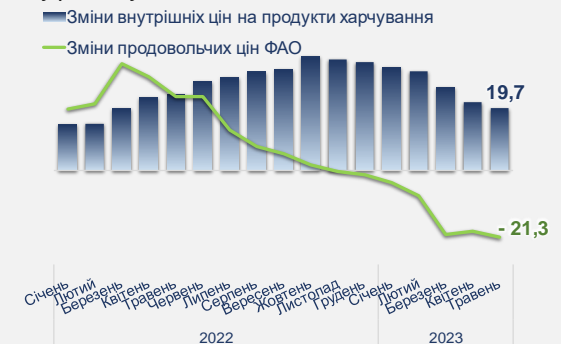
Джерело: Інститут економічних досліджень та політичних консультацій

Рис. 5 Зміни цін на продукти харчування та безалкогольні напої за регіонами у травні 2023 року, % за місяць

Джерело: Держстат

Рис. 6 Зміни цін на продовольство, % у річному обчисленні

Джерело: ФАО, Держстат

Довідково. Упродовж травня на непродовольчому ринку ціни переважно знижувалися, зокрема на одяг і взуття, домашній текстиль, побутову техніку, предмети домашнього вжитку, транспортні засоби, мобільні телефони, обладнання для обробки інформації, деякі товари для особистого догляду та ін.

За даними Агентства ООН у справах біженців станом на 06.06.2023 було зафіксовано в усьому світі 6,28 млн біженців з України (5,935 млн біженців зафіксовано в Європі та 0,345 млн за межами Європи).

- ✓ **адаптація суспільства до викликів війни та посилення ділової активності** завдяки: налагодженню нових логістичних маршрутів на доставку сировини та відвантаження готової продукції, нормалізації технологічних процесів, зниженню витрат на пальне (з огляду на постійне зниження цін на нього);

Довідково. За даними Національного банку бізнес другий місяць поспіль оптимістично оцінює поточні результати своєї діяльності – у травні індекс очікувань ділової активності (ІОДА) був вище нейтрального рівня (50 пунктів) і становив 50,5 п. (у квітні ц.р. – 51,5 п.).

- ✓ **збереження часткових обмежень на український агроімпорт до країн ЄС** у зв'язку із впровадженням у квітні ц.р. обмежувальних заходів з боку країн-сусідів;

Довідково. Тимчасові превентивні заходи країн ЄС щодо імпорту пшениці, кукурудзи, насіння ріпаку та соняшнику з України (наразі їхню дію продовжено до 15.09.2023) сприяли зниженню внутрішніх цін як на продукти переробки зернових, зокрема на борошно, більшість круп, так і на оброблені продукти – печиво, макаронні вироби тощо.

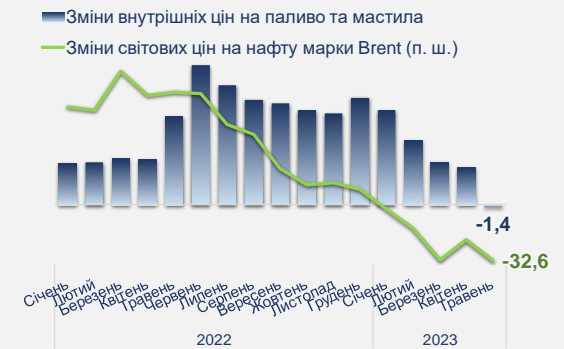
За попередніми прогнозами Мінагрополітики, цього року врожай зернових та зернобобових культур становитиме 45 млн тонн, з яких – понад 16,5 млн тонн пшениці.

- ✓ **зниження світових цін на продовольство** – за даними Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН (ФАО) середнє значення Індексу продовольчих цін у травні відновило зниження («мінус» 2,6%) через суттєве здешевлення рослинних олій, зернових та молочної продукції;

Довідково. Під тиском падіння цін на світовому ринку, обмеження з боку ЄС та порівняно стриманого внутрішнього попиту продовжилася зниження цін на соняшкову олію («мінус» 1,3%) та молоко («мінус» 0,2%).

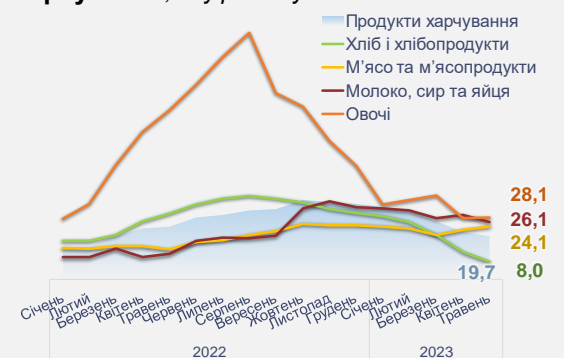
- ✓ **розширення пропозиції, що сприяло насиченню деяких сегментів продовольчого ринку**, зокрема відновлення і нарощування поголів'я птиці зумовило зниження цін на продукцію птахівництва: яйця подешевшали на 22,7%, фарш курячий – на 0,2%, птиця (тушки курячі) – на 0,1% тощо;
- ✓ **утримання контролю з боку держави за тарифами для населення** – по Україні ціни на житло, воду, електроенергію, газ та інші види палива другий місяць поспіль залишалися незмінними;
- ✓ **сталий рівень монетарного забезпечення** – стійкі надходження допомоги від міжнародних партнерів, незмінний рівень забезпечення внутрішніх економічних циклів у ситуації, що склалася;
- ✓ **превалювання ревальваційної динаміки на готівковому валютному ринку**, зокрема середньозважений курс «продажу» готівкової гривні до долара США на кінець травня ц.р. (порівняно з датою на кінець 2022 року) зміцнився на 8%;

Рис. 7 Зміни цін на пальне, % у річному обчисленні

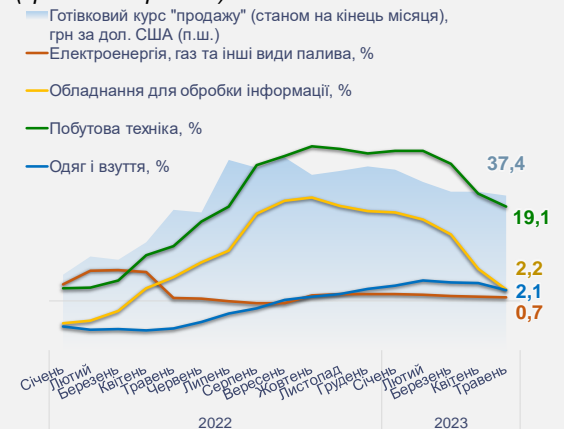
Джерело: Світовий банк, Держстат

Рис. 8 Зміни споживчих цін на продукти харчування, % у річному обчисленні

Джерело: Держстат

Рис. 9 Зміни споживчих цін на деякі товари / послуги (% у річному обчисленні) та середньозважений курс «продажу» на готівковому валютному ринку (грн за долар США)

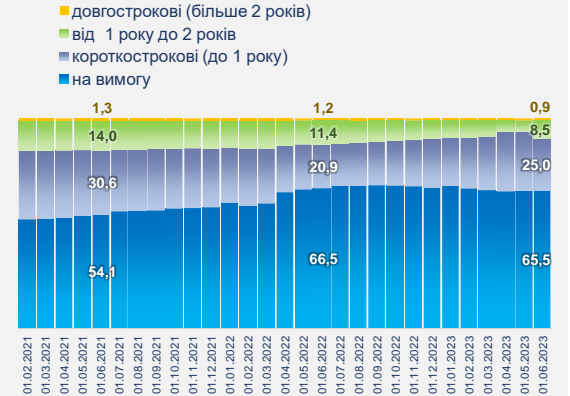
Джерело: Держстат, Національний банк

- ✓ **достатність запасів пального на вітчизняному ринку** зумовила зниження цін на паливо та мастила п'ять місяців поспіль, зокрема в травні – на 2,5%. Важливим чинником для такої динаміки є зниження світових цін на енергоносії – відповідно до даних Світового банку в травні енергоносії подешевшали на 11,3% (нафта марки Brent – на 10%);
- ✓ **зниження вартості проїзду залізничним пасажирським транспортом** – на 0,7% відповідно до механізму коригування вартості проїзду пасажирів.

Наразі через терористичний акт – руйнування Каховської ГЕС можлива тимчасова зміна динаміки цін на споживчому ринку. Втім, завдяки як продовженню активного знаходження Урядом та бізнесом шляхів розв'язання проблем, прийняття заходів для подолання негативних наслідків та забезпечення нормальних умов функціонування, так і завдяки підтримці з боку міжнародних партнерів та донорів – **значних змін у ціновій динаміці не очікується.**

Зрозуміло, що переважаюча більшість економічних процесів прямо пов'язана із перебігом подій на полі бою, і ситуація, яка там складається, може суттєво вплинути на будь-які прогнози. Але поточний інфляційний тренд та чинники, що його формують, імовірно, свідчать про виправданість очікувань щодо подальшого стриманого характеру розвитку інфляційних процесів, навіть незважаючи на перманентні шоки, що є невід'ємною складовою частиною війни.

Рис. 10 Строкова структура депозитного портфеля домашніх господарств, %

Джерело: Національний банк

Темпи приросту/зниження ІСЦ за розділами товарів та послуг

Ключові показники	Квітень 2023 року			Травень 2023 року		
	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %	Зміни за місяць, %	Внески, в.п.	Зміни за рік, %
Усі товари та послуги	0,2	–	17,9	0,5	–	15,3
Базовий ІСЦ	0,5	0,29	16,9	0,3	0,17	15,6
Небазовий ІСЦ	-0,2	-0,08	19,5	0,7	0,29	15,2
Зміни цін за розділами товарів та послуг						
Продукти харчування та безалкогольні напої	0,4	0,15	22,2	0,9	0,41	20,1
Алкогольні напої, тютюнові вироби	1,0	0,09	17,6	1,2	0,11	14,6
Одяг і взуття	0,4	0,02	3,5	-1,6	-0,08	2,1
Житло, вода, електроенергія, газ та інші види палива	0,0	0,00	4,0	0,0	0,00	3,6
Водопостачання	-0,8	0,00	0,8	0,0	0,00	0,8
Водовідведення	-0,5	0,00	0,7	0,0	0,00	0,7
Електроенергія	0,0	0,00	0,0	0,0	0,00	0,0
Природний газ	0,0	0,00	-0,4	0,0	0,00	0,0
Гаряча вода, опалення	0,0	0,00	0,0	0,0	0,00	-0,2
Предмети домашнього вжитку	0,0	0,00	20,1	0,4	0,03	18,5
Охорона здоров'я	1,0	0,07	12,1	0,8	0,06	14,0
Транспорт	-0,7	-0,08	23,6	-1,1	-0,12	10,9
Паливо та мастила	-2,4	-0,08	24,2	-2,5	-0,09	-1,4
Зв'язок	-0,1	0,00	11,1	-0,2	-0,01	9,8
Відпочинок і культура	-0,2	-0,01	11,5	-0,2	-0,01	11,1
Освіта	0,1	0,00	9,6	0,0	0,00	9,6
Ресторани та готелі	1,3	0,04	21,9	1,0	0,03	19,4
Різні товари та послуги	-2,3	-0,09	18,1	0,4	0,03	17,9

Джерело. Держстат, розрахунки Мінекономіки

Примітка. За рахунок округлень, які виникали у зв'язку з електронною обробкою інформації, сума внесків за розділами товарів та послуг може не дорівнювати підсумку